

ΘΕΑΤΡΙΚΑ ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ

ΤΡΑΓΙΚΟΣ ΘΡΙΑΜΒΟΣ

ΕΚΕΙΝΟΣ ὁ ὑψηλὸς ἡθοποιὸς μὲ τὴν κατακίτρινην μορφήν του, εἰκόνα τῆς ἀρρώστιας καὶ τῆς κακουχίας, μὲ τὸ λιγνόν του κλονούμενον σῶμα, καὶ μὲ τὸν λεπτὸν λαιμὸν τοῦ ὁποίου οἱ δύο τένοντες ἐφαίνοντο προεξέχοντες σὰν δύο χονδροὶ κύλινδροι, ἦτο ὁ περιεργότερος τύπος μέσα εἰς ὅλους τοὺς ἡθοποιούς τοῦ θιάσου. Δύο ἀρρώστιες τὸν ἔτρωγον καθημερινῶς—ἡ φθίσις καὶ ἡ πείνα. Τοῦ κατέφαγον τὰς σάρκας τόσον καιρὸν καὶ τώρα ἐνόμιζες ὅτι ἤρχισαν νὰ τοῦ σαρακώνουν καὶ τὰ κόκκαλα. Χρόνια τώρα ἦτο φθισικὸς αὐτὸς ὁ δυστυχὴς ἄνθρωπος. Καὶ ἐν τούτοις ἐφαίνετο ὅτι ἐπάλαιε καλὰ μὲ τὴν ἀρρώστια του, ἡ ὁποία τόσον καιρὸν δὲν τὸν ἐσάρωσεν ἀκόμη ἀπὸ τὴν ζωὴν. Ἦτο ἀπὸ τοὺς διαρκεῖς ἐκείνους φθισικούς, οἱ ὁποῖοι κατήνησαν ζῶσαι σκιαί, οἱ ὁποῖοι τώρα νομίζεις ὅτι θὰ σβύσουν ἐκεῖ ποῦ περιπατοῦν καὶ ἐν τούτοις ποτὲ δὲν πεθαίνουν, γιγαντομαχοῦντες μὲ τὴν ἀρρώστιαν των. Καὶ ὁ ἡθοποιὸς ἐκρατεῖτο εἰς τὰ πόδια του τόσον καλὰ, ὥστε νὰ ἐξακολουθῇ νὰ παίζῃ ἀκόμη εἰς τὴν σκηνήν, διὰ νὰ πολεμήσῃ τὴν ἄλλην του ἀρρώστια, τὴν πείναν, ἡ ὁποία ἐπίσης ἦτο χρόνία, χωρὶς νὰ κατορθῶνῃ αὐτὸς νὰ εὕρῃ τελείως τὸ γιατρικόν της!

Εἶχε τὴν μορφήν ὀλοκίτρινην καὶ ἱκτερικὴν, τὰ μάγουλα βαθυλωμένα, τὰ μάτια περιδεῶς ἀτενίζοντα μέσα ἀπὸ τὰς σκιερὰς κόγχας των, καὶ εἰς τὸ ἀναιμικὸν ἐκεῖνο πρόσωπον

διεγράφοντο καθαρῶς ἔσωθεν αἱ ὀξεῖαι προσεχοχαὶ τῶν ὀστέων.
 "Οποῖος τὸν ἐβλεπεν ἔπρεπε νὰ τὸν οἰκτείρῃ.

Ὡς ἡθοποιὸς ἦτο τῆς τελευταίας τάξεως. Δὲν εἶχε οὔτε σπῖθα καλλιτεχνικήν μέσα του, ἀλλὰ μόνον ἔρωτα τρελλὸν πρὸς τὴν σκηνήν. Ἐπαιξε πρόσωπα ὑπηρετῶν καὶ μαγείρων, καὶ συνήθως διηύθυνε τοὺς κομπάρσους ἐπὶ σκηνῆς. Δέκα χρόνια εἶχεν ἡθοποιός. Ἐτρελλαίνετο ὅμως διὰ τὴν σκηνήν. Ἡ σκηνὴ μὲ τοὺς θριάμβους, τὴν γόησσαν τέχνην τῆς, τὰς συγκινήσεις, καὶ ἡ σκηνὴ μὲ τὸν ἐξευτελισμὸν τῆς, τὴν κατὰπτωσιν καὶ τὰ ψεύδη τῆς, εἶχε τόσῃν γλύκα δι' αὐτόν, τόσῃν γοητείαν . . . Ἐν ὄνειρον τὸν ἐκράτει ἐπὶ τῶν σανίδων τῆς. "Ἡθελε νὰ παίξῃ καὶ αὐτὸς ἓνα ρόλον σπουδαῖον, νὰ ἀποσπάσῃ τὰ δάκρυα ἢ τοὺς γέλωτας τοῦ κοινοῦ, καὶ νὰ ἀκούσῃ χειροκροτήματα . . . Μὲ αὐτὸ τὸ ὄνειρον ἀνέβη εἰς τὴν σκηνήν, καὶ δὲν κατώρθωσε ποτὲ νὰ τὸ ἐκπληρώσῃ . . . Μόνον εἰς ἓνα ρόλον τοῦ Σαίξπηρ ἦτο τέλειος καὶ ἀπαράμιλλος, μόνον εἰς τὸν Λανσελότον τὸν λιπόσαρκον καὶ πεινασμένον ὑπηρέτην τοῦ Ἐμπορίου τῆς Βενετίας! Ἐκεῖ ἦτο τέλειος διότι . . . ἦτο σωστὸς Λανσελότος, ὅπως ὁ συγγραφεὺς τὸν ἐφαντάσθη. Ἀλλὰ δὲν τοῦ ἤρρεσκε καθόλου ἡ ἐπιτυχία του αὐτῇ. Τὴν ἐθεώρει ὥς εἰρωνείαν πρὸς τὴν κατάστασιν του . . . Καὶ ἐζήτηε νὰ παίξῃ ἄλλο πρόσωπον, καὶ διαρκῶς ἐπανελάμβανεν εἰς τὸν θιασάρχην του τὴν παράκλησιν :
 — Δὲ θὰ μοῦ δώσετε καὶ ἐμένα, κανένα ρόλο τῆς προκοπῆς ;

Ὁ θιασάρχης τοῦ ἦτο ἔξοχος ἡθοποιός, μὲ δραματικὸν τάλαντον ὑψίστης δυνάμεως. Ἡ φήμη τοῦ ἦτο μεγάλη. Τὸν δὲ δυστυχῇ αὐτὸν Λανσελότον—ὅπως τὸν ἔλεγον πλέον ὅλοι οἱ ἡθοποιοὶ—τὸν εἶχε σπουδάσει κατὰ βάθος καὶ τὸν συνεπάθει διὰ τὸν τρελλὸν ἔρωτά του πρὸς τὴν σκηνήν, ὅσῳ τὸν ὥκτειρε διὰ τὴν ὑποκριτικὴν του ἀδυναμίαν, καὶ τὴν σωματικὴν του κατάστασιν.

*

— Θέλεις ρόλο τῆς προκοπῆς ; Τοῦ εἶπε μίαν ἡμέραν ὁ θιασάρχης. Νὰ σοῦ δώσω τέλος πάντων ! Στὸ νέο δρᾶμα ποὺ γυμναζόμεθα τώρα, πάρε σὺ τὸ μέρος τοῦ βασιλέως.

Ὁ Λανσελότος ὑπεμειδίασε μὲ ἓν νεκρικὸν μειδίαμα.

— Δὲν ἔχεις λόγια πολλὰ νὰ πῆς, ἐπρόσθεσεν ὁ θιασάρχης. Ἀλλὰ πρόσεξε νὰ σταθῇ καλὰ ἐπάνω στὴ σκηνὴ καὶ ὄχισάν ξύλο! Νὰ σταθῇ μὲ τὴν μεγαλοπρέπειαν τοῦ βασιλέως. Νὰ προσέξῃς ἰδίως στὴν τελευταίαν πρᾶξιν ὅταν θὰ σὲ σκοτώσουν. Πρέπει νὰ πέσῃς καλὰ. Πρόσεξε νὰ μὴ μὲ ρεζιλέψῃς!

Ἐκεῖνος ἔφυγε, συλλογιζόμενος τῶρα πῶς θὰ παίξῃ. Ἐμελέτησε καλὰ τὸ μέρος του. Ὄταν δὲ ἦλθε τὸ βράδυ τῆς παραστάσεως, εἰσῆλθεν εἰς τὸ καμαρίνι του ἐνώρις μὲ τὴν βασιλικὴν στολὴν, καὶ κατέβαλεν ὅλα τὰ μέσα, διὰ νὰ ἀλλάξῃ πρόσωπον καὶ σῶμα, διὰ νὰ γίνῃ βασιλεὺς . . . Ἐφόρσεσε τρία ζευγάρια μάλλιες — διὰ νὰ καλύψῃ τὴν ἰσχνότητα τῶν κνημῶν του, καὶ ἔτριψεν εἰς τὰ μοῦτρα του ὅλον τὸ κοκκινάδι διὰ νὰ σκεπάσῃ τὰς βαθείας ἐκείνας κοιλότητας, — τὸ κοκκινάδι τὸ ὅποσον τοῦ ἐδίδεν ἐπὶ σκηνῆς ἀλλοίμονον! τὸ χρῶμα τῆς ὑγείας . . .

Ἦτο γεμάτο τὸ θέατρον μέχρις ἀσφυξίας τὴν ἐσπέραν ἐκείνην.

Ὀλίγον κατ' ὀλίγον μὲ τὴν ἐξέλιξιν τοῦ δράματος τὸ ρῆγος τῆς συγκινήσεως διεχύνετο κάτω εἰς τῶν θεατῶν τὰ πλήθη. Ἐξοχος εἰς τὰς δραματικὰς στιγμὰς καὶ τοὺς τραγικοὺς περισπασμοὺς ἀνεδεικνύετο ὁ θιασάρχης ποῦ ὑπεδύετο τὸν ἥρωα τοῦ δράματος. Δὲν ἦτο μόνον συγκίνησις ἢ σιγὴ ἐκείνη τοῦ πλήθους ὅταν αὐτὸς εὕρισκετο ἐπὶ σκηνῆς, ἀλλ' ἄφωνος θαυμασμὸς καὶ ἐνδόμυχος ἐπευφημία πρὸς τὴν τέχνην του τὴν ἀπαράμιλλον.

Ἦδη παίζεται ἡ τελευταία πρᾶξις.

Ὁ βασιλεὺς τὸν ὅποσον ὑπεκρίνετο ὁ φθισικὸς ἡθοποιός, πίπτει δολοφονημένος εἰς ἓν ἄκρον τῆς σκηνῆς ἀλλὰ μὲ μίαν πτώσιν ἐλαεινῶς ἄτεχνον καὶ σχεδὸν κωμικὴν.

Μετ' ὀλίγον πίπτει καὶ ὁ ἥρωας τοῦ δράματος αὐτοκτονῶν μὲ δηλητήριον.

Τότε ὅλοι οἱ θεαταὶ κρατοῦντες τὴν πνοὴν εἰς τὸ στόμα, ἐκάρφωσαν τοὺς ὀφθαλμοὺς εἰς τὴν σκηνὴν διὰ νὰ ἀπολαύσουν τὸν ἐξοχὸν ἡθοποιὸν θνήσκοντα. Τί φυσικὸς θάνατος! Ὅλας τὰς φάσεις τοῦ ψυχορραγοῦντος ἀνθρώπου, τὸ ἀλλόκοτον γύρισμα τῶν ὀφθαλμῶν, τὰς χαλαρώσεις τῶν μυῶν τοῦ προσώπου, τὴν ὠχρότητα τὴν νεκρικὴν, τοὺς σπασμοὺς τοῦ σώ-

ματος, τὴν βίαν τῆς ἀναπνοῆς, τὰς παρουσίαζεν ὁ ἡθοποιὸς ἐπὶ σκηνῆς μὲ τὴν συναρπάζουσιν δύναμιν τῆς τέχνης.

Ὅταν δὲ ἔπесε πτώμα πλέον, βοὴ ἐπευφημίας καὶ θαυμασμοῦ ἠγέρθη ὡς θύελλα ἐνῶ ἡ αὐλαία ἡρέμα κατέπιπτε.

Ἀλλὰ τὸ πλήθος τὸν ἐζήτει, πάλιν ἐπιμόνων καὶ ἡ αὐλαία ὑψώθη εὐθὺς μετ' ὀλίγα δευτερόλεπτα, ἐνῶ ὁ ἡθοποιὸς μόλις προσθάσας νὰ ἐγερθῇ ὑπεκλίνετο μὲ τὸ μείδιωμα τοῦ θριάμβου καὶ τῆς εὐγνωμοσύνης πρὸς τοὺς θαυμαστάς του.

Δὲν ἦτο ὅμως μόνος ἐπὶ σκηνῆς.

Ὅπισθὲν του κοντὰ εἰς τὸ παρασκήνιον ἦτο ξαπλωμένον ἓνα πτώμα.

Τὸ πλήθος ἐφρικίασε.

Ὁ φθισικὸς ἡθοποιός, ὁ σκοτωμένος βασιλεὺς δὲν εἶχε σηκωθῇ ἀκόμη, καὶ οὔτε ἐκινεῖτο πλέον.

Εἶχεν ἀποθάνει !

Ἔσθυσε μὲ τὸν ἥρεμον καὶ γαλήνιον θάνατον τῶν φθισικῶν.

Καὶ ἀπέθανε τὴν στιγμὴν ἐκείνην κατὰ τὴν ὁποίαν οἱ θεαταὶ παρηκολούθουν μὲ θαυμασμόν καὶ συγκίνησιν τὸν ψευδῆ θάνατον τοῦ μεγάλου ἡθοποιοῦ !

Ἐπάνω εἰς τὴν μορφήν του τὴν κατακόκκινην ἀπὸ τὸ ψιμύθιον μία ἱλαρότης ἐζωγραφίζετο ὡς νὰ τὴν ἐπέχυσεν ἡ ψεύγουσα ψυχὴ του, διότι ἐξεπληρώθη τὸ γλυκύ του ὄνειρον...

Ὡ, δὲν ὑπεκρίθη αὐτὸς ὁ ἀτυχής· ἔπαιξε περίφημα εἰς τὸν ρόλον του. Καὶ ὅμως κανεὶς δὲν εἶχεν ἐννοήσει ὅταν ἀπέθνησκεν ἐκεῖ κοντὰ εἰς τὸ παρασκήνιον, δημιουργῶν αἰφνιδίως μίαν τραγωδίαν μέσα εἰς τὴν ψευδῆ

Ὅλος ὁ θαυμασμὸς καὶ ἡ συμπάθεια τοῦ πλήθους ἡ ὁποία πρὸ ὀλίγου περιέβαλλε τὸν ἔξοχον ἡθοποιὸν ὅταν ὑπεκρίνετο τὸν θνήσκοντα, ἐστράφη τώρα πρὸς τὸν ἀληθῆ νεκρόν.

Ἐκεῖνος δὲ, καθὼς ἐγύρισε κατάπληκτος καὶ τὸν εἶδεν, ὡς νὰ συνησθάνετο ὅτι ἀπέναντί του τὴν στιγμὴν ἐκείνην αὐτὸς δὲν ἦτο τίποτε πλέον, ἔκαμεν ὀλίγα βήματα πρὸς αὐτόν, ἐσώριασεν ἐπάνω εἰς τὸ πτώμα ὅλα τὰ ἀρωματώδη μπουκέτα ποῦ κρατοῦσεν εἰς χεῖρας του, καὶ μὲ φωνὴν πνιγμένην, βραγχνήν, σπαρακτικὴν ἐφώνηξε κολλῶν ἓνα φίλημα εἰς τὸ βαμμένον πρόσωπον τοῦ νεκροῦ:

— Δυστυχισμένες ἄνθρωπε! Ἀνέκουν σ' ἐσένα αὐτὰ τὰ ἄνθη, αὐτὸς ὁ θαυμασμὸς τὸν ὁποῖον γιὰ μὲν στιγμὴ σοῦ ἔκλεψα χωρὶς νὰ τὸ θέλω! Ἀπόψε μ' ἐνίκησες εἰς τέχνην!

Μάιος 1897.

Ζ. Α. ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ

ΕΠΙΓΡΑΜΜΑΤΑ

ΣΕ ΝΕΟΧΕΙΡΟΤΟΝΗΤΟ ΠΑΠΠΑ

Ἐπαίτησε τὸ κλεψιμιό, ποῦχε τροφή, τιμὴ του,
καὶ μὲ τὸ ράσο ἐσκέφθηκε νὰ βγάνη τὸ ψωμί του.

ΒΕΝΕΤΣΙΑΝΙΚΟ

Ἄπ' τοὺς ἐχθροὺς φυλάγουμαι καὶ δὲν πονῶ ποτέ μου·
μόνο ἀπὸ φίλους καὶ δικοὺς προφύλαγέ με, Θεέ μου!

ΣΤΗ ΖΩΗ ΜΟΥ

Ζῆς καὶ μὲ ζῆς, μ' ἀντὶ ζωῇ μ' ἐσέ, ζωὴ μου, νάχω
σκορπᾷ ἔμπροστά σου ἡ νειότη μου, σὰν τὸ νερὸ στὸ
[βράχο]

ΣΤΟ ΣΤΑΥΡΟ

Τὸ σῶμα ποῦ ἁγιάσες Χριστέ, γιὰ τοὺς λαοὺς σου μ' αἷμα,
στέκει νὰ τῶχουν βασιλεῖς στ' ἁμαρτωλὸ τους στέμμα;

Ι. Γ. ΤΣΑΚΑΣΙΑΝΟΣ